

were specified such as: fundamental and applied psychology. The concept of "cultural and educational space" has been clarified. The problem of transferring psychological knowledge in an interdisciplinary cultural and educational space in the realities of higher education has been elucidated.

Key words: *psychology, basic psychology, applied psychology, industry, psychology, interdisciplinary studies, cultural and educational space.*

Статья поступила в редакционную коллегию 28..04.2013

УДК 378.147:37.025

© Микитюк С. О., Микитюк С. С., 2013

Микитюк Сергій Олександрович

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

Микитюк Світлана Степанівна

Національний університет

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

РЕСУРСНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ОСВІТНІМ ПРОСТОРОМ У СУЧАСНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розкрито значення ресурсного підходу в освітньому процесі, сутність, елементи освітнього простору вищого навчального закладу, можливості цілеспрямованого проектування й реалізації потенціалу середовища в підтримці індивідуально-професійного становлення майбутніх фахівців. Визначено сутність ресурсного забезпечення управління освітнім закладом.

Ключові слова: *ресурсний підхід, освітній процес управління, освітній простір.*

Процеси перебудови суспільства, інтеграції української держави в європейське та світове співтовариство визначають спрямованість підготовки фахівців на формування компетентної, конкурентоспроможної особистості. Визначальним чинником розв'язання такого завдання є підвищення якості освітнього процесу в країні. Саме освіта дозволяє відтворювати й нарощувати інтелектуальні, духовні, економічні складові суспільства. Недаремно ЮНЕСКО оголосило XXI століття століттям освіти. Знання, інтелект, професійна компетентність, загальна й інформаційна культура стають пріоритетними ознаками високоосвіченої особистості як головної продуктивної сили, від рівня підготовленості якої залежить характер розвитку всіх сфер життєдіяльності суспільства.

Особливого значення набуває проблема підготовки фахівців у вищій школі. Ця проблема пов'язана з необхідністю реальних змін у методології та практиці вищої освіти. В останні роки перед системою освіти України стоїть завдання переходу до формування фахівців-професіоналів, які поєднували б фундаментальні теоретико-методичні знання й ретельну практико-методичну підготовку, володіли міцними вміннями та навичками самоосвіти і самоорганізації для цілеспрямованого орієнтування у сучасному інформаційному просторі [2].

На нашу думку, це питання може вирішити навчально-виховний процес, який базується на науково-методичних принципах ресурсного підходу, тому що, ресурсний підхід вимагає взаємодії ресурсів як зовнішнього впливу на розвиток особистості, що передбачає створення певного освітнього простору у вищому навчальному закладі, яке розглядається як сукупність умов, що впливають на функціональне й просторове об'єднання суб'єктів освітнього процесу, між якими встановлюються тісні різнопланові взаємозв'язки й реалізуються особистісні ресурси майбутнього фахівця, так і виявлення й реалізацію можливостей суб'єкта в різних сферах його життєдіяльності на засадах реалізації універсальних ідей людиноцентричності, особистісної зорієнтованості професійної освіти, забезпечення індивідуальної траєкторії професійного розвитку суб'єкта, позитивного зворотного зв'язку (як у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі, так і в процесі професійної діяльності), що є важливою умовою досягнення позитивних результатів у навчально-виховному процесі.

Ресурсний підхід дозволяє здійснювати цільове планування розвитку освіти, підготовку майбутнього фахівця не лише з позицій сьогодення, а й із позицій перспективи, спираючись на зону близьких і далеких можливих змін, передбачає диференціацію, варіативність, інноваційність у визначених характеристиках будь-якої освітньої діяльності, а також створення нових ресурсів.

Вище викладене обґрунтовує *визначення мети цієї статті*: розкриття сутності а також способів реалізації ресурсного підходу в організації та управлінні освітнім простором навчального закладу.

Наукові пошуки з проблеми ресурсного підходу здійснено в таких напрямках: теоретичні питання щодо сутності ресурсів розвитку суб'єкта та їх видів (Р. Акбашева, З. Аллаярв, Т. Артем'єва, Б. Гершунський, Т. Давиденко, Г. Дилигенський, С. Дружилов, Ю. Забродин, Є. Зав'ялова, О. Кондаков, В. Лизинський, В. Марков, В. Павленко, М. Поташник, Д. Хашина, Т. Цецорина, І. Якиманська, та ін.); зв'язок розвитку потенційних можливостей і самовдосконалення особистості (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Т. Березина,

А. Деркач, В. Зазикін, В. Ігнатова, О. Ігнатюк, Л. Коган, Л. Кулагіна, Н. Лобанова, Л. Мітіна, С. Пожарський, М. Сітнікова, та ін.); формування духовного, творчого потенціалу особистості (Н. Автономова, И. Акимов, В. Барулина, А. Бодальов, Л. Буєва, Э. Ванштейн, А. Волков, Ю. В'яземський, С. Гончаренко, І. Зязюн, И. Кант, В. Клименко, А. Маслоу, Р. Мей, В. Моляко, В. Москалець, В. Мухіна, Н. Пейсахов, К. Роджерс, О. Силуянова, В. Симонов, Л. Сохань, О. Чаплигін, та ін.); розвиток професійних компетенцій на основі ресурсного підходу (В. Бодров, С. Валентей, В. Краєвський, Д. Леонтєв, А. Маркова, Л. Нестеров, А. Поляков, О. Романовський, А. Савченко, В. Слободчиков, Ю. Татур, та ін.).

В аспекті розвитку ресурсного підходу в управлінні ґрунтовними є дослідження: Г. Атаманчука, Н. Глазунової, В. Козбаненка, Л. Приходченко, О. Сушинського з визначення та обґрунтування місця і ролі ресурсів у забезпеченні ефективності управління; Р. Абдєєва, О. Кіреєвої, О. Скаленка, А. Урсула, І. Юзвішіна стосовно проблеми власності на інформацію як на результат інтелектуальної праці, визначення ролі інтелектуальних ресурсів у процесах формування інформаційного суспільства, обґрунтування інструментів управління їх розвитком.

Незважаючи на численні наукові публікації з окремих аспектів проблеми педагогічного потенціалу середовища, його функцій і структури, багато важливих питань залишаються невирішеними, серед них і питання про освітнє середовище (простір) вищого навчального закладу як професійно-індивідуально-розвиваючого феномена. По суті, не вивчені методологія й технологія застосування середовища як ресурсу в системі професійної освіти й проектуванні саморозвитку майбутніх фахівців.

З позицій ресурсного підходу професійне становлення – це форма відображення у свідомості індивіда реального розвитку особистісних професійних якостей. Професійне становлення майбутнього фахівця передбачає глибокі перетворення у структурі суб'єктивного досвіду. Важливу роль у професійному становленні відіграє розвиток і збагачення рефлексивних уявлень про себе як професіонала, що зумовлює раціональне ставлення до професійної діяльності та характеру її здійснення.

Професійне становлення зумовлене готовністю до професійної рефлексії. Підготовка до рефлексивних дій є важливим ресурсом, запорукою розвитку професійних якостей, а також механізмом, який забезпечить у майбутньому неперервність розвитку професійної майстерності, яка в свою чергу, залежить від особливостей умов, які створює освітній простір навчального закладу [3].

Особистісно-професійний розвиток майбутнього фахівця є вираженням середовищної природи особистісної соціалізації індивіда, коли набувають значення керування процесами розвитку й саморозвитку особистості: педагогічна взаємодія здійснюється не через предметну діяльність, спрямовану на розвиток понятійного мислення, розумових дій, а через створення певного середовища, у якому розгортаються ситуації й події, що зумовлюють прояв та розвиток особистісних характеристик і формування професійних компетенцій [1].

Результатами нашого дослідження доведено, що основними структурними елементами освітнього простору ВНЗ, через які, безпосередньо, і відбувається психолого-педагогічний вплив на студента, є:

- *організаційно-управлінський* – передбачає матеріально-технічне (необхідне обладнання, дотримання гігієнічних вимог до організації навчально-виховного процесу) та навчально-технологічне (методи, форми, засоби навчання, освітні технології тощо) забезпечення освітнього процесу; координацію взаємодії студентів, викладачів, адміністрації, представників служб ВНЗ (бібліотеки, інформаційного класу, методичних кабінетів, молодіжного центру, гуртків тощо); створення сприятливих умов для реалізації внутрішніх ресурсів кожного студента;

- *змістовий* – забезпечує інформаційне поле для задоволення освітніх потреб студентів і спрямований на оволодіння ними професійними знаннями, уміннями, якостями (згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього фахівця);

- *комунікативний* – орієнтований на створення сприятливої психологічної атмосфери в навчальному закладі, установлення всіх необхідних для формування готовності студентів до професійної діяльності видів комунікативних зв'язків на основі реалізації принципів взаємоповаги, взаємодопомоги, взаємопідтримки, толерантності тощо.

Тобто освітній простір розглядається як *інтегрована умова* забезпечення зовнішніх ресурсів у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців.

Висновки, перспективи. Ресурсний підхід вимагає не тільки сформованості певної якості індивіда, знань його особливостей, а й розглядати людину як особистість, яка має певні потенційні можливості, котрі можуть бути реалізовані за певних умов, передбачених і створених у освітньому просторі певного навчального закладу, бачити особистість у майбутньому в плані перспективи реалізації потенційного з метою позитивних нових якісних змін як у особистісному зростанні так і в професійному.

Метою подальших досліджень можуть стати пошуки умов ефективної взаємодії критеріїв внутрішніх та зовнішніх ресурсів у залежності від специфіки підготовки фахівців певного навчального закладу.

Література

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько – М. : Педагогика, 1989. – 328 с.

2. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір / Затверджено наказом МОН № 998 від 31.12.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>. – Назва з титул. екрану.

3. Семенов И. Н. Психология рефлексии в научном творчестве С. Л. Рубинштейна : Проблемы и принципы построения метода содержательно смыслового анализа мышления, рефлексии и общения / И. Н. Семенов // Методы исследования мышления и общения в производственной деятельности. – Ярославль : Изд-во Ярославского ун-та, 1989. – 96 с.

Сергей Микитюк, Светлана Микитюк. Ресурсный подход в управлении образовательным пространством в современном высшем учебном заведении.

У статті розкрито значення ресурсного підходу в освітньому процесі, сутність, елементи освітнього простору вищого навчального закладу, можливості цілеспрямованого проектування й реалізації потенціалу середовища в підтримці індивідуально-професійного становлення майбутніх фахівців. Визначено сутність ресурсного забезпечення управління освітнім закладом.

Ключевые слова: ресурсный подход, образовательный процесс, управление образовательным пространством.

Sergii Mykytiuk, Svitlana Mykytiuk. Resource-based approach in education process management at modern higher educational establishment.

The role of the resource-based approach in education process, its essence, elements of the education space of a higher educational establishment, possibility of goal-oriented planning and realization of space potential in personal and professional development of future specialists are defined in the article. The essence of the resource provision of the educational establishment management is specified.

Key words: resource-based approach, education process, management of education space.

Стаття надійшла до редакційної колегії 30.09.2013